

ten, regelende de bijzondere regeringsbevoegdheden over Indië, van welke het ene met name de minister van koloniën grote macht geeft' – daarmee werd het besluit C 39 bedoeld dat immers bepaald had dat de minister van koloniën voorshands belast was met het algemeen bestuur van Nederlands-Indië; inderdaad, als zodanig had deze 'grote macht'. Maar waar sloeg het meervoud op? Was er nog een tweede koninklijk besluit, 'regelende de bijzondere regeringsbevoegdheden over Indië'? Er is geen zodanig besluit in het Londense *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden* verschenen.

Wat was geschied?

Belast met 'het algemeen bestuur van Nederlands-Indië' had van Mook een verantwoordelijkheid gekregen welke zich met die van een gouverneur-generaal liet vergelijken. Gouverneurs-generaal waren evenwel tegelijkertijd opperbevelhebber geweest van de in Indië en in de Indische wateren aanwezige strijdkrachten en zulk een opperbevel had Gerbrandy niet aan van Mook willen toevertrouwen. C 39 had bepaald dat 'het opperbevel over de in Nederlands-Indië aanwezige zee- en landmacht' berusten zou bij 'de gezaghebbende, door Ons daartoe aangewezen' – wat betekende dit en wie werd die 'gezaghebbende'?

De bewoordingen 'in Nederlands-Indië aanwezige' waren van oudsher in de regeringsreglementen gebruikt en daarmee werd bedoeld: aanwezig beoosten Kaap de Goede Hoop. Als dus delen van Nederlands-Indië zouden worden bevrijd of als heel Nederlands-Indië zou worden of zijn bevrijd, dan zou de met het bestuur belaste minister van koloniën geen zeggenschap hebben over de er aanwezige Nederlandse en Nederlands-Indische strijdkrachten – die zeggenschap zou berusten bij 'de gezaghebbende, door Ons daartoe aangewezen'. Een Nederlandse opperbevelhebber? Neen, die titel wenste de koningin te reserveren voor de eerste naoorlogse gouverneur-generaal – het moest 'algemeen bevelhebber' worden en als zodanig werd op of kort na 6 mei '42 (de dag waarop C 39 werd gepubliceerd) admiraal Furstner benoemd, Bevelhebber der Zeestrijdkrachten en minister van marine, die Gerbrandy's wantrouwen jegens van Mook volop en van harte deelde. Over die benoeming van Furstner verscheen geen enkel koninklijk besluit, ja er werd zelfs geen zodanig besluit op schrift gesteld en ondertekend – zij vond, zo deelde Gerbrandy enige tijd later aan van Mook mee, plaats bij 'mondeling KB'.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Brief, 31 juli 1945, van van Mook aan Logemann (ARA, Coll.-van Mook, 20).